

**VALTIONEUVOSTON SELONTEKO EDUSKUNNALLE
SUOMEN OSALLISTUMISESTA EU:N SOTILAALLISEEN KRIISINHALLINTAOPE-
RAATIOON BOSNIA-HERTSEGOVINASSA (ALTHEA)**

**STATSRÅDETS REDOGÖRELSE TILL RIKSDAGEN OM FINLANDS DELTAGANDE I
EU:S MILITÄRA KRISHANTERINGSOPERATION I BOSNIEN-HERCEGOVINA (AL-
THEA)**

som grundar sig på 2 § 2 mom. i lagen om fredsbevarande verksamhet.

Säkerhetssituationen i Bosnien-Hercegovina har förbättrats men landet är likväl instabilt och den internationella närvaron fortfarande nödvändig. På samma sätt som sin föregångare, operationen SFOR, är även Altheas syfte att stödja Dayton's fredsprocess. Samtidigt stödjer EU-trupperna FN:s särskilda höga representants - som även är EU:s särskilda representant - verksamhet. Den framtida operationen skall främja Bosnien-Hercegovinas EU-närmande och förstärka unionens roll i hela Västbalkan.

Natos syfte har varit att minska sin militära närvaro i Västbalkan. EU har i sin tur konstaterat att den är beredd - förutom civilkrishanteringen - även för militär krishantering. Europeiska rådet bekräftade i december 2003 att EU var beredd att inleda operationen ESDP i Bosnien-Hercegovina. Officiellt beslutade Nato om avslutandet av operationen SFOR förra juni. I den resolution som godkännts av FN:s säkerhetsråd 9.7.2004 anses EU:s framtida militära krishanteringoperation i Bosnien-Hercegovina vara välkommen. Rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser godkände den gemensamma verksamheten avseende operationens genomförande och beslutade att benämna den framtida operationen Althea. EU:s truppbildningskonferens skall hållas 7.9.2004. Althea skall inledas i december 2004. EU kommer ännu under hösten att fatta ett särskilt beslut om inledandet av operationen.

Från tidigare har EU två civila krishanteringoperationer på gång i Bosnien-Hercegovina: polisutbildningsmissionen (EUPM) och observationsmissionen (EUMM). EUPM som inleddes i januari 2003 är den första civila krishanteringoperation som genomförts inom ramen för ESDP. Både EUPM och EUMM fortsätter sin verksamhet. Genom inledandet av Althea skall den första EU-ledda, övergripande krishanteringoperationen av ny typ fungera i Bosnien-Hercegovina, en operation där såväl militära medel (Althea) som medel inom civil krishantering (EUPM, EUMM) skall användas.

Althea (EUFOR-trupper)

Althea är den första stora militära krishanteringoperation som leds av unionen. Det är även fråga om den första betydelsefulla EU-ledda operation som genomförs i enlighet med EU:s och Natos permanenta samarbetsarrangemang (Berlin+ -arrangemangen) vilket betyder att EU skall stödja sig på Natos planerings- och stabsstruktur.

Kommandokedjan av EU:s trupper är underställd unionens politiska ledning. EU:s politiska och säkerhetskommitté (COPS) ansvarar för operationens politiska övervakning och strategiska ledning.

Den biträdande kommandören för Natos trupper i Europa (DSACEUR) agerar som Altheas kommandör och EU:s operationsstab skall fungera i SHAPE, Natos militära högkvarter i Europa. EU-truppernas kommandör som skall etablera sig i Sarajevo är den engelske generalmajoren David Leakey medan Storbritannien skall fungera som ramnation för hela operationen. Nato skall behålla staben och cirka 150 soldater i Sarajevo. Nato-stabens uppgifter består bl.a. av gripande av krigsförbrytare, spaning, verksamhet mot terrorismen samt stödjande av PfP-verksamheten i Bosnien-Hercegovina.

Altheas inledningsstyrka är cirka 7000 soldater vilket motsvarar den planerade storleken av SFOR i slutet av denna operation. Enligt de nuvarande planerna skall Altheas helhetsstyrka dock relativt snabbt förminskas till hälften av dess inledningsstyrka.

Althea skall ta sig an de säkerhets- och stabiliseringsuppgifter enligt Daytonavtalet som SFOR-trupperna handhar för tillfället. I Althea skall inkluderas en halvmilitär polisuppgift som har fungerat som en del av SFOR. De halvmilitära polistrupperna, som består i huvudsak av italienska carabinieri, är underställda militärkommandot, liksom i nuvarande SFOR. EU:s särskilda representant kan i samförstånd med militärtruppernas kommandör använda dessa polistrupper i verksamheten mot organiserad brottslighet.

Operationens mandat

Resolutionen 1551(2004) som FN:s säkerhetsråd godkände 9.7.2004 fortsatte mandatet för den pågående SFOR-operationen fram till slutet av detta år. Dessutom ger resolutionen mandat för EU:s militära krishanteringsoperation i Bosnien-Hercegovina som skall komma i gång efter det att SFOR tagit slut (resolutionen hälsar med tillfredsställelse EU:s avsikt att inleda en krishanteringsoperation med ett militärt element). Senare under detta år skall FN:s säkerhetsråd utfärda en ny, mer detaljerad resolution som skall grunda Altheas mandat på kapitel VII i FN-stadgan.

Regler om användning av maktmedel

Regelverket om användning av maktmedel för operationen Althea skall utarbetas på basis av det av EU år 2002 godkända konceptet för användning av maktmedel och göras lämplig för operationen Althea och verksamhetsmiljön. Enligt den tidtabell som utarbetats av rådets sekretariat skall de detaljerade reglerna om operationernas användning av maktmedel godkännas i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser 11.10.2004

Altheas regelverk om användning av maktmedel skall bli väldigt likt den nuvarande operationen SFOR i Bosnien-Hercegovina där Finland hade trupper ännu för ett år sedan. Likväl kan det konstateras att Altheas regelverk om användning av maktmedel inte kommer att avvika väsentligt från regelverken om användning av maktmedel för KFOR i Kosovo eller den EU-ledda operationen Concordia i Makedonien 2003 - i vilka Finland har deltagit.

Regelverken om användning av maktmedel i Bosnien-Hercegovina (Althea/EU) och i Kosovo (KFOR/Nato) kommer att bli så likartade som möjligt också för att KFOR:s trupper skall agera som reservtrupper för Althea. Dessutom skall det beaktas att EU:s koncept för användning av maktmedel och det regelverk som utgör grunden för användning av maktmedel i Natos operationer motsvarar varandra nästan ordagrant.

Principerna för användning av maktmedel berättigar till en sådan användning av maktmedel som är ändamålsenlig med hänsyn till uppgiften. Dessa innefattar rätten till självförsvar, principen om stegvis användning av maktmedel samt efterlevnaden av folkrätten. Som centrala principer för användning av maktmedel i militära operationer är alltid nödvändighet av användning av maktmedel som anknyter till en maktanvändningssituation samt dess proportionalitet i förhållande till motmakten och omständigheterna. Användningen av maktmedel skall alltid vara så lindrig som möjligt för att kunna genomföra ifrågavarande uppgift i varje situation som avser användning av maktmedel (principen om minimal användning av maktmedel).

I KFOR:s och SFOR:s regler om användning av maktmedel tillåts användning av dödande maktmedel som sista utväg bl.a. vid förhindrande av operationens personal från att genomföra sitt uppdrag; vid skyddande av trupperna mot fientlig avsikt; vid skyddande av de områden och det material som är avsedda för truppers användning samt vid förebyggande av ett allvarligt brott som håller på att begås.

Finlands deltagande i operationen Althea

Finlands insats skulle för egentliga operativa uppgifter vara cirka 200 personer samt vid behov uppskattningsvis 32 personer för mottagnings- och istandsättningsuppgifter (den s.k. genomförandeavdelningen). Den slutliga styrkan blir klar först efter den officiella truppbildningskonferens som skall hållas 7.9.2004.

Finlands kontribution skulle omfatta kommunikationssystem, stabsofficerare, personal till kommunikations-, övervaknings- och verifieringskompanier, sanitetstrupp, pionjärtrupp och nationellt trosorgan. I inledningsskedet av operationen behövs eventuellt en särskild, ovan nämnd genomförandeavdelning. Denna skulle vara en fullständigt nationell resurs. Den fungerar på området vid behov uppskattningsvis under cirka ett halvt års tid och återvänder sedan till Finland.

Enligt den preliminära planen skulle Finlands fredsbevarartrupp placeras i den norra avdelningen (*Task Force North*). Totalstyrkan av denna avdelning är cirka 1200 personer. Finland skulle fungera som ramnation för den norra avdelningen och tillsätta dess kommandör. Detta ramnationsansvar skulle fortsätta fram till sommaren 2005. Emellertid skulle en egen ramnation väljas för varje enhet i denna avdelning och kostnaderna skulle fördelas mellan alla de deltagande länderna. Förutom Finland deltar följande länder i den norra avdelningen: Irland, Österrike, Polen, Portugal, Sverige, Slovenien, Tjeckien, Turkiet och Grekland samt eventuellt Estland.

Att fungera som ramnation för den norra avdelningen samt att erbjuda kommunikationssystem för området kommer att vara såväl en synlig som en politiskt uppskattad insats eftersom områdets organisering ansågs vara problematisk i och med att Förenta Staterna drog sig ur och att en ny ramnationskandidat ännu för en tid sedan saknades.

Operationen Altheas staber skall tillsammans med sina stöddelar uppnå operativ planerings- och förberedningsberedskap på verksamhetsområdet fram till 1.10.2004. Med hänsyn till ramnationsuppgifterna borde detta datum även vara inledningsdatum för de flesta finska fredsbevärande enheterna.

Vad gäller civilkrishanteringen, har Finland 16 personer i polismissionen EUPM och fem i observatörsmissionen EUMM. Finlands deltagande i dessa operationer kommer att fortsätta.

Kostnader (siffrorna innehåller mervärdesskatt)

Den preliminära bedömningen av Altheas bruttokostnader (enligt 200 + 32 personer) uppgår sammanlagt till 10 759 000 euro för år 2004 (varav kostnader för utrikesministeriets huvudgrupp 2 796 000 euro och 7 963 000 euro för försvarsministeriets huvudgrupp) och 25 958 000 euro för år 2005 (varav kostnader för utrikesministeriets huvudgrupp 12 145 000 euro och 13 813 000 euro för försvarsministeriets huvudgrupp). De s.k. gemensamma kostnader av operationen som EU-länderna skall dela sinsemellan har uppskattats till 71 700 000 euro, varav Finlands andel (1,52 %) är 1 087 000 euro (UM:s huvudgrupp). För närvarande förhandlar man om mottagningskostnaderna för Eagle Base-basen i Tuzla.

De tilläggskostnader som föran leds av Althea och som inte blivit tidigare budgeterade uppgår till cirka 17,5 milj. euro i netto under åren 2004-05. Av dessa skulle 10 miljoner inkluderas i utrikesministeriets och försvarsministeriets andra tilläggsbudget för innevarande år och 7,5 miljoner i försvarsministeriets (tilläggs)budget för nästa år. För UM:s del skulle Altheas kostnader för nästa år rymmas i punkten om fredsbevarande verksamhet i budgeten för år 2005.

Avsikten är att Finland deltar i den EU-ledda militära krishanteringsoperationen Althea med cirka 200 personer och vid behov dessutom med en särskild nationell genomförandeavdelning med cirka 32 personer fr o m 1.10.2004. Därtill erbjuder sig Finland att fungera som ramnation för den norra avdelningen fram till sommaren 2005.